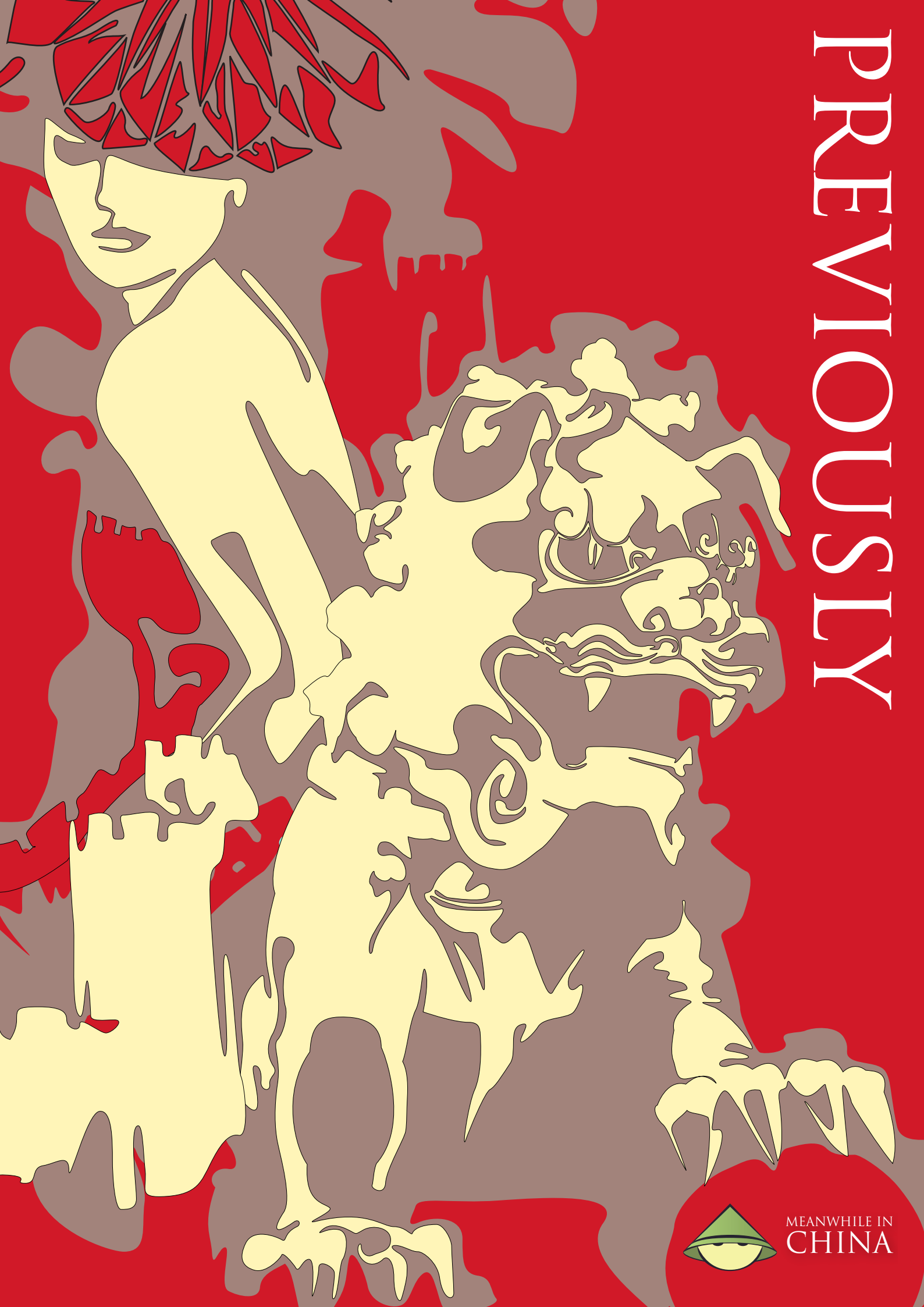

PREVIOUSLY

MEANWHILE IN
CHINA

Hej!

Kina är det stora landet i öst och att resa till denna jätte är ett äventyr utöver det vanliga. Avstånden till platser på kartan visar sig vara mycket längre än förväntat och det finns människor i alla vrår. Än är det inte alltför vanligt med västerlänningar i landet men fler och fler får upp ögonen för det nya uppkommande Kina och tar chansen att besöka landet, starta företag och knyta kontakter inför framtiden.

Vi är fem studenter som läser Grafisk design och webbutveckling på tekniska högskolan i Jönköping. Under våren 2011 reste vi tillsammans med 30 andra klasskamrater iväg till Kina. Vår vistelse varade i fem veckor och under denna tid fick vi lära oss mer om bland annat den kinesiska kulturen, traditioner och arbetslivet. Vårt uppdrag som grafiska formgivare var att skapa ett förslag till en västerländsk grafisk profil åt ett kinesiskt företag. Under resans gång skrev också alla studenter artiklar om Kina, som handlade om allt ifrån vilka sevärdheter som finns till kinesisk kultur och historia. Efter hemkomsten var uppgiften att sammanställa dessa i ett magasin.

Kina befinner sig i nuläget i en utvecklingsfas och när man väl befinner sig på kinesisk mark kan man påtagligt känna förändringarna som sker. Jämsides med att Kina håller på att bli ett modernt land lever andan från det gamla Kina kvar och närvaron av tradition och kultur är en del av vardagen. I vårt magasin har vi valt att ta fasta på artiklar om historia och kultur som lever kvar än idag och påverkar kinesernas livsstil, därav tidningens namn; Previously

Mai Do
Projektledare
Grafisk formgivare

Sandra Ydeklew
Grafisk formgivare

Axel Gyllensvaan
Grafisk formgivare

Sandra Dahlberg
Grafisk formgivare
Fotograf

Regina Isacson
Grafisk formgivare

Innehåll

4
7
10
11
15
22
27
29

KROPP OCH HÄLSA

- 4 Tai Chi chuan
- 5 Tui Na - kinesisk massage
- 6 En historisk dryck

MATKULTUR

- 7 Tofu - en kameleont i köket
- 8 Pinnar - Mer än bara trä
- 9 Dumplings

UPPLEVELSER

- 10 Peking

SAMHÄLLE

- 11 Hunden i Kina
- 12 Jordbruket i Kina
- 13 Kina - stort på många sätt
- 14 Mao Zedong

SEVÄRDHETER

- 15 Himmelska fridens torg
- 16 Den kinesiska muren
- 18 Terrakottaarmén
- 19 Den Förbjudna staden
- 20 Sommarpalatset

KULTUR

- 22 Det kinesiska nyåret
- 23 Hanfu - den kinesiska folkdräkten
- 24 Det kinesiska språket
- 25 Kinesisk kalligrafi
- 26 Weiqi - kinesiskt brädspel

SYMBOLER

- 27 Jättepandan
- 28 Fenix möter draken

HOROSKOP

- 29 Det kinesiska horoskopet
- 30 Sudoku

Tai chi chuan

Tai Chi är en gammal kinesisk rörelsekonst inom terapi som i början användes som självförsvar. Med åren har konsten utvecklats och blivit en mer meditativ gymnastik för att lugna kroppen och motverka sjukdomar.

TAI CHI ÄR en variant av rörelsemeditation som bygger på grundidén från den *taoistiska filosofin*. Taoismen bygger på tankesättet att ta dagen som den kommer, att inte kämpa emot universums lagar utan acceptera dem och gå vidare med livet. Legenderna om Tai Chi rörelserna kommer ifrån Cheng San Feng, en taoistisk munk som en natt hade en dröm om de två djuren, ormen och tranan. I drömmen hade ormen och tranan en strid mot varandra med långsamma rörelser som i en dans. Ifrån detta kombinerade munken rörelserna med andningsövningar och grundade Tai Chi (den högsta kraften):

MED TAI MENAS "det högslytliga" och Chi är "livskraften/energi". När man utför Tai Chi arbetar man med att återbalansera *Qi-energin*, dvs. återskapa balansen mellan det fysiska, mentala och själsliga i människan. Tai Chi representerar även symbolen Yin och Yang som arbetar med kombinationen av yin (meditativ) och yang (kampsportsmönster, fokus). Tai Chi utförs med långsamma, rytmiska, avspända, mjuka men ändå kraftiga rörelser i djup koncentration. I kombination med djupa andningstekniker ska träningen stärka och balansera kroppen. Mental kontroll och balans är viktigare än den fysiska styrkan.

TAI CHI TILLHÖR en av undergrupperna för Qi Gong. Qi anses som livskraften som finns i all levande form. Qi Gong är ett samlingsnamn för alla traditionella kinesiska metoder inom rörelseövningar och meditation. Människans Qi flödar genom ett nätverk i kroppen som kan påverkas

genom olika behandlingar som exempelvis akupunktur och massage men även rörelseövningar och meditation.

TAI CHI ÄR en av de äldre läkar-konsterna i Kina. Inom läkekonsten anses det att sjukdomar uppstår Qi är i obalans. Tai Chi är en hälsogivande träningsform som sägs motverka stress, sjukdomar och ge människan en bättre hälsa. De är också en konst inom självförsvar.

DE VIKTIGASTE STILARNA inom tai chi är chen, yan, wu, woo och sun. Den vanligaste formen utanför landet är Yang som består av ett antal positioner. Den korta formen består av 24 rörelser och tar cirka 10 minuter att utföra, och den långa formen har 108 rörelser som tar cirka 30 min att utföra. Fötterna ska hållas isär och knäna böjda för bra kroppshållning. För att uppnå bästa resultat bör träningen utföras dagligen och för att ha glädjen av träningen bör övningarna genomföras regelbundet, minst en gång per vecka.

ÖVNINGARNA HJÄLPER MOT muskelspänningar i kroppen och därför utför idrottsmän och kvinnor tai chi inför tävlingar. Övningarna hjälper även de med ansträngande jobb som behöver en avslappnande stund. Tai chi är för alla åldrar och kön och kan utföras var som helst, gärna i parker ensam eller i grupp.

TEXT Mai Do

FOTO Ellinor Brusback

ILLUSTRATION Sandra Ydeklew

Tui na

kinesisk massage

Massage är mer än bara för stunden, det kan även behandla olika sorters värk och stress i livet. I Kina kan man få bra massage till ett billigt pris. Tui Na är en typ av kinesisk massage som lägger sin fokus i att få kroppen i balans. Behandlingen utgår från att trycka, stretcha och knåda musklerna och har använts av kineserna i över 2 000 år.

SOM TURIST I Kina vill man gärna inte missa spaet. Det är både annorlunda och mycket billigt att gå på spa. I Sverige får vi oftast ligga på en massagebänk och där få behandlingen medan i Kina kan massagen utföras på en stor säng istället. Det kan vara en eller flera sängar i ett rum beroende på hur många man är. I rummet beställs den typ av massage man vill ha. En av behandlingarna som man kan välja är kinesisk massage. En av de vanligaste är Tui Na.

TUI NA 推拿 lägger sin fokus på att få kroppen i balans. Behandlingen utgår från att trycka, stretcha och knåda musklerna. Tui Na bygger på åtta principer. Den som utför principerna kan smeka, knåda, rulla eller pressa i närheten av de åtta portarna som ligger i närheten av lederna. Detta görs för att öppna upp kroppens defensiva krafter och låta Qi (energin) flöda i kroppen. Därefter

er används rörelser, friktion och massage för att stimulera akutpresspunkter. Detta kan behandla både akuta och ickeakuta muskelbesvär. Tui Na har en viktig roll inom kinesisk medicin. Det lärs även ut till avancerade studenter i östasiatiska kampsportskolor för att de ska kunna behandla skador/smärtor som kan uppkomma vid träningar.

FÖRR I TIDEN klassificeras kinesisk medicin antagligen som en intern behandling eller extern. Tui Na är en extern behandling som var speciellt passande för äldre och barn men idag har behandlingen delats in i undergrupper som specialiserar sig på barn, vuxna, ortopedi, trauma, kosmetolog, rehabilitering, sportmedicin m.m. Tui Na har färre bieffekter än de moderna drogbehandlingarna och har

använts för att behandla eller komplettera andra behandlingar. Tui Na har använts i över 2 000 år av kineserna.

Värken och stressen som Tui Na kan behandlas mot är bl.a.:

Ryggvärk, huvudvärk, migrän, artrit, frusen skuldra, klämda nerver, idrottsskador, trötthet, svaghet, svagt immunförsvar, oro, depression och sömnlöshet.

TEXT, FOTO & ILLUSTRATION Mai Do

En historisk dryck

Te är inte bara Englands nationaldryck, det är även Kinas nationaldryck. Med sina vackra färger, sin ljuva doft och fantastiska smak är te en av de bästa dryckerna man kan dricka.

INGEN VET SÄKERT hur tekulturen uppkom men skrönor och myter tyder på att den första koppen te bryggdes i Kina. Det sägs att för cirka 4 700 år sedan så fick kejsaren Shennong av misstag ett teblad i sitt varma vatten. Shennong som var mycket intresserad av botanik smakade på teet och beordrade därefter att tebusken skulle börja odlas. Till en början odlades bara grönt te och det användes främst i medicinskt syfte. Tebladen användes då i sin naturliga form och bladen fermenterades inte.

TE FINNS DEFINIERAT i uppslagsverket *Erya* som sägs ha skapats av hertigen Zhou på 1100-talet f.Kr. Denna skrift har ändrats ett flertal gånger därefter och det är därför osäkert när ordet "te" först omnämndes i boken.

ANDRA BEVIS PEKAR på att drycken har druckits i minst 2 000 år då kärl som används till teförvaring har hittats från Handynastin. Det var först under Tang-dynastin som te blev Kinas nationaldryck. Nu skrevs också den första detaljerade boken om te. *Cha Jing* som betyder "klassiskt te" hette den och skrevs av Lu Yu. I boken fanns allmän information om te och noggranna beskrivningar om hur olika teer skulle tillagas. Boken skapades på uppdrag av tehandlarna som ville öka försäljningen av drycken. Den blev mycket populär och lästes även i Japan där boken la grunden för den Japanska teceremonin.

FÖRST UNDER MING-DYNASTIN (1368-1644) började kineserna experimentera med fermentering. Olika sorters svart te och *Oolong* uppfanns. Det mest berömda kinesiska teet kallas *Lung Ching* och beskrivs också i boken *Cha Jing*. *Lung Ching* teet har sin härkomst från Hangzhou i Zhejiang som består till största delen av bergsområden vilket är bra miljö för att odla teet. *Lung Ching* teet listas som etta på tiotopplistan över bästa teer. Detta te kallas ibland även för *Ling Jing* eller *Dragonwell* då "well" syftar på en källa som finns i närheten av där teet odlades och sägner berättar om en drake som bodde där och kontrollerade regnet. Människor brukade gå dit och be till draken under svåra perioder av torka.

DET SOM GÖR *Lung Ching* teet speciellt är dess unika smak. En Orkidé- och blommamarom bör framträda i ett riktigt *Lung Ching* te samt en nyans av nöt och kastanj. Teet ska vara starkt men inte beskt och ha en söt eftersmak. Teet sägs vara hälsosamt då det innehåller nyttiga antioxidanter samt har en låg koffeinhalt. Grönt te har cirka en fjärdedel av koffeinhalten jämfört med kaffe. Däremot är de obryggda tebladen i sig själva koffeinrika och innehåller mer koffein än vad kaffebönor gör.

LUNG CHING TEET plockas för hand och torrstecks därefter för att stoppa fermenteringen. Förr ångade man teet men detta görs inte längre i Kina. Upphettningen gör att oxideringen upphör och tebladen behåller sin gröna färg. Det är fermenteringen som avgör om teet blir vitt, grönt, svart eller *Oolong*.

Visste du att...

...torkade teblad kan brännas och användas som rökelse för att hålla myggen borta.

...teblad kan användas som växtkrut för dina plantor.

...te-gurglande kan avlägsna din dåliga andedräkt, men akta dig för missfärgningar på tänderna.

...du kan tvätta håret i te, det ger dig ett rent och luftigt hår.

...silkeskläder, fintrådiga plagg och plagg av nylon är bättre att tvättas tillsammans med bryggda teblad istället för vanligt tvättmedel.

...det är en urgammal tradition att dricka mängder te med socker och honung, mot halsont och snuva.

...efter vatten är det den billigaste drycken i världen.

TEXT Camilla Spänberg

ILLUSTRATIONER Sandra Dahlberg & Sandra Ydeklew

Tofu

- en kameleont i köket

Tofu är, precis som soja, något som vi västerlänningar ofta är skeptiska till. Ett konstigt namn, geléaktig konsistens och smakar ingenting - kan man verkligen äta det?

I KINA HAR man ätit *tofu*, eller *dòufu* som det heter på kinesiska, sedan cirka två tusen år tillbaka och det är en basvara i det asiatiska köket. Denna matvara kan varieras i det oändliga och kan smaksättas så att den passar det mesta, bara fantasin sätter gränser.

TOFU ÄR SOM en geléaktig färskost gjord på sojaböner, ibland kallas den till och med för "bönost". Denna bönost har en neutral smak och lukt och kan därför användas i såväl starka maträtter som söta desserter. Den kan smaksättas och användas på många olika sätt såsom grädd, glass, tofufärs

eller vegetarisk ost. Det är också vanligt att använda tofu som ett mjölksubstitut för mjölkallergiker och veganer. Eftersom tofun är så flexibel är den lätt att variera och perfekt att ha som basvara i kylskåpet.

Näringsvärdet för kinesisk tofu påminner om vanlig komjölk, men den innehåller mer kalcium.

SOJABÖNAN HAR LÄNGE spelat en viktig roll i det asiatiska köket, där den är en viktig källa till olja och vegetabiliska protein. Ingen vet med säkerhet var tofun kommer ifrån, men en teori är att den började tillverkas i Kina för ungefär två tusen år sedan. Med hjälp av den buddistiska vegetariska kosthållningen kom tofun till Japan på 700-talet e.Kr. Japanska munkar som studerat i Kina tog med sig tofu hem till Japan där den blev

populär bland folket. Så småningom spred den sig till Spanien och Frankrike och senare till resten av världen.

TILLVERKNINGEN AV TOFU kan liknas vid att ysta ost. Sojaböner mals ner och kokas till sojamjolk, sojamjölken blir till ostmassa som pressas för att få en fastare form. Hur länge ostmassan pressas beror på vilken typ av tofu som tillverkas. Det finns flera olika sorter, bland annat mjuk, hård och torkad tofu. Den mjuka sorten kallas för silkestofu och används ofta till desserter. Den är nästan omöjlig att plocka upp med ätpinnar, och äts därför med sked. Hård tofu, också kallad bomullstofu, är lättare att hantera då den inte är lika skör som silkestofu. Förutom dòufu och bönost kallas tofu också för bönepasta, to-fu eller tow-fu.

TEXT & FOTO Hannah Andersson
ILLUSTRATIONER Mai Do

Pinnar – mer än bara trä

Visste du att äta med ätpinnar inte är så svårt som det säg vara? Visste du också att du blir intelligentare om du äter med dem?

ÄTPINNARNAS HISTORIA BÖRJAR för 3 000 år sedan, då man bröt kvistar från träd och fiskade maten ur elden. Ursprungligen påminde ätpinnarna till sitt utseende om pincetter. Först på 900-talet f.Kr separerades de till två skilda pinnar. Allt eftersom tiden gick blev det mer vanligt att stycka kött och grönsaker i mindre bitar för att påskynda kokprocessen. I och med att maten var skuren i små lämpliga bitar fanns det inte längre ett behov av knivar, vilket resulterade i att man stegvis började använda kvistarna som bestick, det vill säga det vi i dag kallar ätpinnar.

ANVÄNDNINGEN AV ÄTPINNAR spred sig snabbt över hela Kina, och under 500-talet hade Kina-pinnarna spridit sig till Korea, Japan och Vietnam. I dessa fyra länder använder man än idag pinnarna som bestick, medan man i andra asiatiska länder äter med händerna eller med andra matbestick.

ATT ÄTA MED pinnar är inte bara en konst, det är både kultur och historia bakom. Dessutom sägs det att man blir intelligen-

tare om man äter med pinnar. Detta då man stimulerar både nervsystemet och nya muskelgrupper. Det sägs att man använder mer än 30 leder och hela 50 muskler när man äter med pinnar. Att äta med pinnar är inte alls så svårt! Med lite övning kommer snart färdigheten.

PINNARNAS TILLVERKAS VANLIGAST av bambu eller andra träslag, då de oftast är engångsbestick eftersom det anses vara ohyggiensk att använda dem igen. På grund av detta är det en väldig konsumtion av träslag. Ätpinnarna kan även tillverkas av metall, ben, sten och plast. Kinesisk mat sägs smaka bättre om man äter med pinnar. Det är nu du har din möjlighet att lägga kniven och gaffeln åt sidan och lära dig att äta med pinnar.

NÄR DU VÄL LÄRT dig att behärska pinnarna lönar det sig att ta itu med följande steg som är bordsvanorna och vett och etikett.

- Lägg inte pinnarna vertikalt i risskålen, då det symboliserar rökelsen de ställer vertikalt för att hedra de döda.

- Du bör inte skyffla i dig maten direkt från skålen, då det anses vara ofint. Du bör inte heller vifta omkring med pinnarna vid mat-

bordet och om du måste peka gör det med fingret, inte med pinnarna.

- Behöver du flytta på ett föremål ska du göra det med den hand du inte har pinnarna i. Det anses vara mycket oartigt att flytta föremål med pinnarna.

- När du äter ska du "skära" köttet med hjälp av trycket från pinnarna, inte "såga" och du ska heller inte använda pinnarna som en sked genom att ställa dem ihop.

- Pinnarna får inte ligga var som helst på bordet så när du inte använder pinnarna ska du lägga dem på det fat som är försett till dem. Om du äter med engångspinnar ska du lägga dem i omslaget de ursprungligen låg i, och när du sedan är färdig ska du vika omslaget på mitten så att servitrisen vet att du är färdig.

Nu när du har den här informationen i bakhuvudet är det bara att öva tills du behärskar konsten att äta med pinnar.

TEXT Marika Modig

FOTO Helene Rydén & Hannah Andersson

ILLUSTRATION Sandra Ydeklew

Gör så här:

Lägg den första pinnen mellan din tumme och ditt pekfinger, låt den tjocka delen sticka ut 1 - 1,5 cm mot handleden innan du nyper åt pinnen med nedre delen av din tumme. Den ska inte kunna röra sig och alltid vila stadigt på ditt ringfinger. Du kan stötta den med spetsen av ditt långfinger. Om du gjort rätt har du både pekfingeret och långfingeret fria. Den andra pinnen ska vila mot leden av pekfingeret och mellan änden av pek- och långfingeret. Använd änden av tummen för att stabilisera pinnen. Det är den här pinnen du rör på då du plockar upp maten.

Dumplings

En av Kinas mest traditionella maträtter är dumplings, på kinesiska är namnet jiaozi. Dumplings är små degknyten med fyllning bestående av kött eller någon vegetariskt. När fyllningen rullats in i en tunn degbit tryckts den ihop och sedan steks, kokas eller ångkokas.

OLIKA FORMER AV dumplings med varierande fyllning förekommer ofta som dimsum rätter i Kina. Dimsum är en enklare kinesisk måltid som består av smårätter. Dumplings kan jämföras med den kuddformade italienska raviolin. Degen som omsluter fyllningen är gjord på vetemjöl och vatten. Vanligast förekommande dumplings har utplattade kanter och är fyllda med kött och/eller olika typer av grönsaker. Degknytena serveras ofta tillsammans med en sorts dipsås gjord på ingefära eller vanlig soya.

BEROENDE PÅ HUR degknytena är tillagade så tillhör de olika underklasser. Stekta knyten kallar man för torrstekta, kokta för vattendegknyten och ångkokade för ångdegknyten. Om det förekommer ägg i degen så kallar man knytena för äggdegknyten.

EN SPECIELL SORTS torrstekta knyten kallas för Guōtiē. Denna sort steks i panna så att knytena blir brynta på ena sidan och efter detta ångkokas dem. Guōtiē serveras sedan med den steka sidan uppåt. Har gow är en annan sorts dumplings som är fyllda med räkor och bambuskott. Dessa är berömda för sitt släta och glansiga utseende samt att de ser klumpigare ut än övriga sorter. För att få dem så glansiga som möjligt och nästintill genomskinliga tillsätter man vetestärkelse i degen. Det är inte alla dumplings som är tillslutna med fyllning i mitten. Siu Mai är ett exempel på degknyten som är formade så att fyllningen ligger som i en korg.

SHANGHAI, KINAS STÖRSTA stad, är berömt för sina ångkokade Shanghai-bullar. Dessa "bullar" är egentligen inga bullar utan

dumplings med en väldigt annorlunda design. Designen utformas genom att man sätter ihop knytena innan man ångkokar dem.

DUMPLINGS ÄTS FRAMFÖR allt under det kinesiska nyåret som äger rum vid den andra nymånen efter vintersolståndet. Under denna stora nyårsfest gömmer man oftast ett mynt och en dadel inuti degknytena. Om man får knytet med myntet i betyder det att man får lycka och god tur under det kommande året. Om en kvinna får en dumpling med en dadel i betyder det att hon kommer att bli mamma under året.

TEXT Sara Sandén

ILLUSTRATION Sandra Ydeklew

Recept Dumplings

Ingredienser, 10 knyten:

Wonton pastry 50,0 gram
Värlök 50,0 gram
Koriander (färsk) 7,5 gram
Edamame sojaböner 125,0 gram
Salt

Sås:

Jinda (liten röd chili) 0,5 styck
Asiatisk fisksås 0,2 dl
Soja (japansk) 0,1 dl
Lime 0,2 styck
Ingefära 0,8 cm

Tillagning

1, Spritsa edameböner - ta ut dem ur baljan. Finhacka värlök och koriander.

2, Blanda böner, värlök, koriander och salt.

3, Lägg en tesked blandning på ett ark wonton pastry. Pensla kanterna med vatten och vik ihop till ett knyte.

4, Skala och finriv ingefära. Pressa juice från lime. Finstrimla chili.

5, Blanda alla ingredienser till såsen i en skål. Låt stå cirka 10 minuter innan servering.

6, Ånga dumplings i en ångkokare cirka 7 minuter. Servera med sås.

Peking

En blandning mellan uråldrig kultur och modern arkitektur.

PEKING SKILJER SIG markant mot Kinas andra stora städer. Vi passerar trånga gränder, öppna torg och en blandning mellan gamla byggnader och nya på vägen till vårt hotell.

En vecka i Peking upplevdes som alldeles för kort tid. Peking är rikt på kultur och tack vare de många backpackers som reser hit så mötte vi många skandinaver på de olika barer vi besökte.

PEKING ÄR ÄVEN känt för dess shopping och där finns marknader som Pearl Market och Silk Market där man kan vandra runt i timtals

om man är ute efter billiga kopior. Muren är såklart ett måste att se och det var det som jag upplevde som det bästa minnet, inte bara från tiden i Peking utan ifrån hela resan. För att ha en bra dag på muren så är det nästan ett måste att man reser dit en dag med soligt väder. Det går oftast att fråga i hotellreceptionen så kan de hjälpa till både med att hitta rätt dag och rätt guide. Precis som i resten av Kina så är det lite av en chansning när man bokar hotell om personalen pratar engelska eller inte, men försök i regel att boka utflykter genom hotellet. De som försöker sälja guidade turer till dig på stan eller när du besöker olika sevärdheter kommer oftast kräva mycket pengar för resan. Det kan även hända att de kommer att sätta dig på en överbefolkad buss, samtidigt som du åker till de närmsta och mest turistfyllda delarna av t ex muren.

PEKING ÄR ÄVEN känt för Pekinganka, en delikatess som tidigare bara fick ätas av

kejsaren. Denna rätt fick folket ta del av när kjesardömet föll 1912 då kockarna var tvungna att söka nya jobb ute i staden.

DEN GODA STÄMNINGEN från sommar OS finns fortfarande i Peking. Besöker man OS området möts man av hundratals andra turister som kommit dit för att kolla på den berömda arenan "Birds Nest" där de ofta har shower och uppvisningar.

I PEKING MÖTER man tusentals människor på gatorna varje dag och det är en ganska hektisk stämning. Söker du en lugn stund så är en nattpromenad att rekommendera i Peking, precis som i alla andra kinesiska städer så går man gärna och lägger sig i tid.

TEXT Niklas Lundqvist
FOTO Ellinor Brusback

Bästa vännen

- både älskad och på menyn

Du är ett tecken på välstånd och om du har tur så kommer du till en familj som tar hand om dig med stor omsorg. Du kostar 5 000 kronor om året. Om detta inte betalas riskerar du att tas ifrån din familj med tvång, jagas och slås ihjäl.

LIVET SOM HUND i Kina varierar beroende på vart du bor. Med den ökande takten av välstånd bland befolkningen och en större medelklass ökar också antalet hundar. Att äga en hund är ett tecken på att du har det så pass gott ställt att du kan hålla dig med ett husdjur. Kostnaden för att skaffa hund uppgår idag till 8 000 kronor vid första registreringen och sedan 5 000 kronor per år. I Beijing har kostnaderna sänkts till 1 000 kronor vid registrering och sedan 500 kronor per år vilket är en markant sänkning men ändå höga siffror för en kines. En generell månadslön för den vanlige kinesen ligger oftast bara på några tusenlappar i månaden. De stora licenssummorna får till följd att många inte har råd att betala och riskerar då att få djuret fråntaget med tvång. I Shanghai har man infört en "enhundspolitik" för att försöka hålla nere antalet hundar. Så fort en hund fått valpar måste alltså valparna få en adress. I staden kan man se att hundarna behandlas på samma sätt som i Sverige, om inte ännu mer bortskämda. De har både kläder och skor och är vana vid folkmängder utan att göra ljud ifrån sig. Det finns också en ökande marknad för både delikatessmat för hundar som skönhets-salonger för djuren.

DET HELA TIDEN ökande antalet hundar skapar också andra problem. Det är skällande som stör grannarna och avföring som ingen tar upp. Hundarna är sällan vaccinerade och okunskapen om sjukdomar som till exempel rabies är stor. I södra Kina har man avrättat tiotusentals hundar för att stoppa spridning då många människor har drabbats. Den största andelen smittade är lantbrukare, män och barn och angreppen sker till största del under skördetid. Synen på hunden skiftar som sagt och i vissa fall ses den som ohyra. Inför OS i Beijing 2008 genomförde man en massavlivning av hundar som gick under namnet "Dog Extinction Movement". Man ville rensa upp inför spelen och avlivningen vände sig till oregistrerade hundar i Kina. Många ägare som inte haft råd att betala sin licensavgift fick bli vittne till hur deras husdjur avlivades framför deras näsor på de mest brutala sätt.

DET ÖKANDE VÄLSTÅNDET i Kina gör också att fler har råd att äta mer kött. Vår syn på hunden som människans bästa vän börjar sakta etablera sig i Kina men de har också som i många delar av Asien en längre tradition i att äta hundkött. Hunden har sina rötter i de södra delarna av Kina och

det är här som det också inte är alldeles ovanligt med hundkött på menyn. Torkat hundkött anses vara en delikatess och enligt folktron ska köttet hjälpa kroppen att hålla sig varm under vintern samt hjälpa mot högt blodtryck. En ny lag är dock under bearbetning för att stoppa ätandet och servering av hundkött, uppger AFP som citerar kinesiska medier. Lagförslaget innefattar böter för den som äter köttet på 5 000 kronor och 15 dagars fängelse och ett ännu strängare straff för den som serverar det. En restaurang med hundkött på menyn kan komma att bötfällas med upp emot en halv miljon kronor. Hur lagarna sedan kommer att efterföljas återstår att se, man kan fortfarande stöta på "stewed dog" på menyn i den lilla restaurangen runt hörnet.

TEXT Regina Isacson
FOTO Michael Choudhry

Jordbruket i Kina

Jordbruket i Kina är och har vart en oerhört viktig del i Kinas ekonomiska utveckling. Det är dock inte helt enkelt att vara bonde i Kina. De finns fler faktorer som kan ställa till det rejält för den kinesiska lantbrukaren. Staten har en stark påverkan på lantbrukarens framgång. Vädret är inte alltid heller på bondens sida då hela årets skörd kan gå förlorad.

KINA ÄR MYCKET beroende av sitt jordbruk, hela 60 % av befolkningen jobbar inom sektorn och jordbruket står för 15 % av BNP. I Kina är jordbruket välutvecklat och effektivt. Det finns mängder av små familjejordbruk och har ett speciellt system för detta, ansvarssystemet. Eftersom Kina har planekonomi så äger staten allt och den enskilde individen kan inte äga någon mark.

ANSVARSSYSTEMET GÅR UT på att en jordbrukarfamilj tecknar ett avtal med staten på en åkerplätt som de kan odla på. Staten köper ett visst antal kilo ris för ett lågt men fast pris, även mängden är fast. Det som blir över när staten har köpt sitt kan bonden sedan sälja på den privata marknaden till ett

betydligt högre pris. Detta gör att det kan bli lönsamt för bonden att satsa på sitt jordbruk och effektivisera det, för då kan han tjäna mer på det.

DEN STÖRSTA ODLINGSDELEN i Kina är riset och det täcker 25 % av hela landets uppdalade area. Ris odlas oftast i söder där man på grund av det varma klimatet kan få två till tre skördar om året. I norr odlar man istället vete som är en av de viktigaste grödorna. Veteodlingens centrum är Huang Hes flodslätt. Där odlas mycket t.ex. majs, sojaböner, bomull. Sötpotatis, sockerör, potatis, durra, jordnötter, te, hirs och bomull är också andra viktiga grödor. Det är inte alltid lätt att vara bonde i Kina. Eftersom den naturliga

bevattningen av jordarna inte fungerar så bra. Antingen så regnar det alldeles för mycket så jordarna och sädden spolats bort, eller så regnar det alldeles för lite. Detta har lett till att man har börjat konstbevattna markerna i större utsträckning. Detta har lett till den oroväckande låga grundvattennivån. Men det finns också andra bekymmer med konstbevattningen.

ALLA FLODER TAR emot stora mängder förorenat avloppsvatten. De största och viktigaste floderna förses också med andra typer av föroreningar. På grund av detta får jordbrukarna en mycket mindre skörd eftersom vattnet de konstbevattnar sina fält med är förorenat. Hade man kunnat minska utsläppen hade det blivit lättare för jordbrukarna att få en större skörd.

TEXT Christian Gresell
FOTO Emma Axberg

Kina

Stort på många sätt

När man pratar om Kinas storlek tänker nog de flesta på den enorma mängden invånare som finns i landet. Med tanke på att Kina är världens mest folkrika land så är det kanske inte så konstigt, men det finns många fler storslagna saker att berätta om Kina.

KINA ÄR TILL ytan nästan lika stort som hela Europa. Varje provins i Kina är som ett eget land när det kommer till befolkning, yta och ekonomi. Ofta skiljer sig språket i de olika provinserna, så man skulle kunna säga att de är sina egna land till viss del. Provinsen Sichuan kan t.ex. med sina 81 miljoner invånare jämföras med Tysklands 83 miljoner invånare medan Provinsen Guangdong har en BNP ungefär lika stor som Indonesien. Till och med Kinas städer är som mindre länder när det kommer till folkmängd och ekonomi. Shanghai som är den största staden i Kina har ungefär dubbelt så många invånare som hela Sverige medan Hong Kongs BNP är större än Egyptens.

KINAS EKONOMI ÄR en av de snabbast växande globalt sett och är idag världens andra största ekonomi efter USA. Givet storleken på landets befolkning, har landet potential att bygga en ekonomi flera gånger större än USAs. Enligt vissa beräkningar så kommer Kina att bli världens största ekonomi redan år 2025, med Indien som den enda stora konkurrenten.

KINAS BEFOLKNING PÅ över 1,3 miljarder invånare utgör ungefär en femtedel av jordens totala befolkning och är därför världens största. Trots att landet är så ofantligt stort till ytan så bor den större delen av befolkningen i öst, då väst till stor del består av bergsområden och öknar. I dessa bergsområden finner vi de två högsta bergen i världen, Mount Everest och K2. Mount Everest ligger på gränsen till Nepal och K2 på gränsen till Pakistan. Kina kan även stoltsera med att ha Yangtze, som är den längsta floden i Asien och den tredje längsta floden i världen.

SEVÄRDHETERNA I KINA är ofta stora. Kinesiska muren som förmodligen alla känner till är ett av världens sju nya underverk. Hela anläggningen med sina befästningar och murar är världens längsta byggnadsverk. Himmelska fridens torg i centrala Peking är även något som finns på listan över världens största ting. Den största delen av torget är en öppen yta till för militärparader. Intill torget ligger det gigantiska palatsområdet Förbjudna Staden som en gång i tiden tjänade som Kinas regeringssäte.

TEXT Daniel Hagelin
FOTO Ellinor Brusback

Mao Zedong

Mao Zedong är mannen som haft en väldigt betydelsefull roll i Kinas historia. Han hade under sin livstid många titlar - bland annat revolutionär, politiker och marxistisk teoretiker. Mest känd är han för att varit med att skapa Kinas kommunistparti (KKP) och därmed även för sin kommande ordföranderoll i partiet under 33 års tid.

MAOS KARRIÄR SOM ordförande och ledare började år 1931 inom organisationen Jixiangsövjeten och fortsatte senare inom kommunistpartiet under den sk. "långa marschen" på ca. 170 mil som gick från Ruijin till Shaanxi. Vid ankomsten till Shaanxi såg han till att den röda armén organiserade sig allt mer och byggde en stor bas i staden. Vid denna tid blev Mao utsedd till den främste kommunistledaren, dock blev han officiellt utnämnd till kommunistpartiets ordförande så sent som år 1943. Trots att Mao på ett sätt nu lyckats säkra sin makt genom ordföranderollen satt andra kommunister som Bo Gu och Wang Ming kvar i partiledningen och utgjorde ett hot mot Maos ledarskap. Det fanns även många andra som kritiserade ledningen av partiet och

alla deras fördelar. Därför lät Mao skapa en slags korrigeringsrörelse som angrep de intellektuella och jobbade med en strävan efter att likrikta all kultur i Kina. De politiska kriterierna skulle stå över de kreativa och konstnärliga.

DEN FÖRSTA JORDREFORMEN som infördes av Mao gav ca 300 bönder tillgång till mark, men efter år 1953 påbörjades en kollektivisering av jordbruket som var klar år 1957. På grund av landets bristande underhåll på den infrastruktur som fanns beordrade Mao även till "Det Stora Språnget". Detta innebar att påskynda moderniseringen och utvecklingen av Kina i stort. Arbetare och studenter uppmanades att samla in oäventyrat järnskrot, bygga sk. "bakgårdsmasugnar" att smälta det i och göra det till stål. Detta genomfördes och ledde till en mycket omfattande svältkatastrof och ekonomisk kris då, enligt kommunismens svarta bok, upp emot 40 miljoner människor dog.

UNDER ÅRET 1974 ställde Maos personliga doktor diagnosen amyotrofisk lateralskleros, vilket är en allvarlig nervsjukdom. Dock fick

Mao själv aldrig reda på diagnosen eftersom partiledningen tog beslutet att doktorn inte skulle berätta hans diagnos. Maos tillstånd försämrades i takt med att månaderna gick. Trots detta hade han den högsta makten i Kina och fortsatte att ta emot besök hela tiden. Han vägrade att utse sin egna efterträdare och lät istället de olika äsiktsgrupperna strida mot varandra. Mao Zedong dog i Peking år 1976 och blev därmed 82 år gammal. Hans kropp fördes efter detta till Maos mausoleum, trots att han år 1952 var den första högt klassade ledaren att skriva på ett avtal som sa att alla stora ledare skulle kremeras.

TEXT Hanna Engblom
FOTO Sandra Dahlberg

Himmelska fridens torg

I Beijing breder sig världens största torg. Tian'anmen guangchang, det kinesiska ordet för Himmelska fridens torg.

TORGET ANLADES UNDER Mingdynastin och renoverades sedan (och fick dessutom sitt nuvarande namn) år 1699. Torget har sett likadant ut sedan 1949 då Folkrepubliken grundades där den 1 oktober.

MED SINA 880 x 500 meter är det världens största torg och det ligger beläget i centrala Beijing med sevärdheter som Folkets stora hall, Historiska museet och Mao Zedongs minneshall runt omkring. Dessutom ligger det granne med Den förbjudna staden. Torget har varit centrum för politiska manifestationer från och med Fjärde maj-

rörelsen 1919, fram till vad torget förmodligen är mest känt för; studentrörelsen 1989.

FRÅN BÖRJAN HANDLADE det hela om att studenterna ville hedra en nyligen avliden politiker vid namn Hu Yaobang som hade jobbat mycket för att rensa upp korruptionen i systemet, men det hela utvecklades till en stor demonstration för politisk demokrati. Den fjärde juni beordrade regeringen armén att öppna eld mot de oöppnade demonstranterna och de officerare som då vägrade ge skjutorder, avrättades.

Hundratals, kanske tusentals studenter sköts och mejades ner av stridsvagnar. Det är svårt att veta exakt hur många miste livet då regeringen gjorde allt för att dölja antalet. Det hela gjorde förstas att den kinesiska regimen blev utsatt för stark internationell kritik under kommande år.

IDAG ÄR HIMMELSKA fridens torg dock en populär sevärdhet med mycket liv och rörelse, för många är det ett måste att besöka när man är i Beijing.

TEXT & FOTO Helene Rydén

Kinesiska muren är numera både ett kulturarv och ett av världens sju nya underverk. Med sina över 8 500 km är den jordens längsta byggnadsverk, frågan är varför just denna långa mur byggdes.

FRÅN BÖRJAN BYGGDES det murar för att skydda det kinesiska folket från de nordliga attackerna av det nomadiska folket. Murarna påbörjades under 200 f.Kr av Qin Shi Huangdi, som var den förste kejsaren av hela Kina och regerade mellan 221-210 f.Kr. Han beordrade att det skulle anläggas en sammanhängande mur från öst till väst, det vill säga man skulle bygga ihop och förlänga de kortare murar som byggts under De stridande staternas tid. Samtidigt revs de flesta nord-sydgående murar som tidigare uppförts. 300 000 bönder, soldater och kriminella sattes i arbete och tiotusentals dog inom loppet av de 10 år som bygget pågick. De som dog under bygget begravdes inuti muren och blev en del av den.

MURENS KONSTRUKTION ÄR relativt enkel: den består av en fyllnadsmassa av hårt stampad jord (i vilken de döda begravdes) och

sedan utanpå en klädsel av murverk. Muren är långt ifrån homogen, då den är ca 8 meter hög och bred vid basen och upptill kan bredden variera från 4 - 7 meter. På jämna avstånd har ungefär 24 000 vaktorn byggts för att förvara vapen och husera trupper, som skulle försvara muren mot attacker. Vaktornen fyllde därför en viktig funktion var de byggdes på bergstoppar och andra höga plaster där sikten var god, så det skulle gå snabbt att informera den andra änden av muren om till exempel fientliga aktiviteter via röksignaler, som tändes på taken av vaktornen i stora oljefat.

DET VAR FÖRST under Mingdynastien, från slutet av 1300-talet till början av 1600-talet, som bygget tog fart och fick sin nuvarande sträckning. Innan Mingdynastien hade man använt sten, jord och trä för att bygga muren och under dynastin användes tegel,

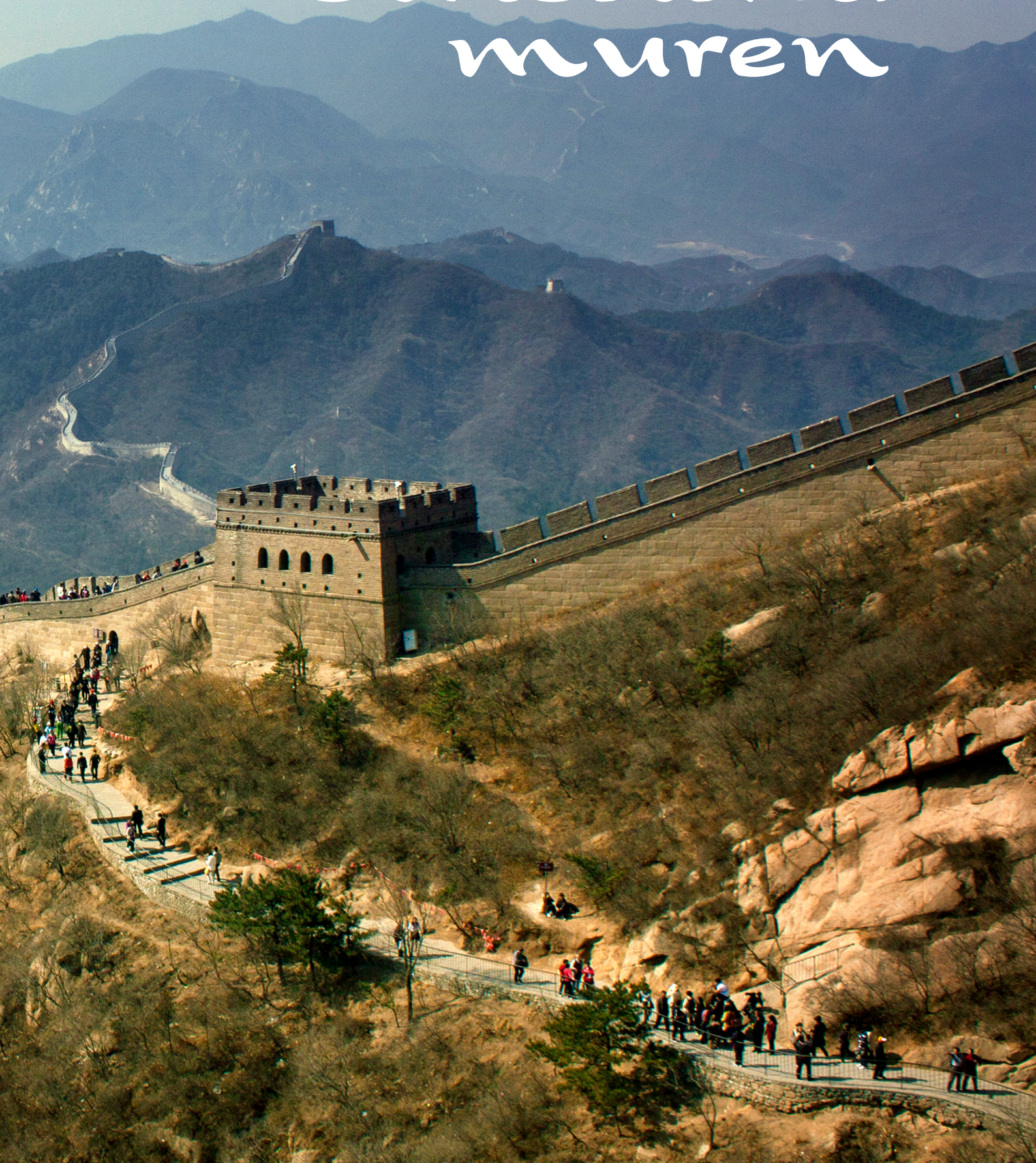
kakel, kalk och sten. Teglets storlek och vikt gjorde arbetet lättare och bygget gick snabbare, dessutom tålde teglet mer vikt och var uthålligare än stampad jord.

Tidens tand har gnagt på muren och ett flertal delar av den är förstörd, eller så har den lokala befolkningen använt stenen som byggmaterial till olika byggnader. Idag är dock muren fredad då den kom med på UNESCO:s världsarvslista 1987. De delar som du som turist kan besöka av muren är i allmänhet nyligen restaurerade (från 80-talet och senare) delar av Mingmuren. Delar av muren är fortfarande orestaurerade och därför får tursiter inte befinna sig där. Det har vandaliserats och sprejats graffiti på muren då den kinesiska staten valt att skydda dem från ytterligare slitage.

TEXT Marika Modig
FOTO Camilla Spånberg

Kinesiska Historien bakom muren

Terrakottaarmén

Terrakottaarmén är en armé av statyer som uppfördes av kejsaren Qin Shi Huangdi, som regerade 246 – 210 f.kr. för att vakta dennes grav. Armén är gjord av bränd lera och består av över åttatusen soldater. Armén kan ses i närheten av staden Xi'an, Shaanxi i centrala Kina.

TERRAKOTTAARMÉN ÄR EN del av det stora gravområde som enligt arkeologer tog 39 år för 700 000 arbetare att färdigställa. Lerfigurerna har olika längder och är mellan 183–185 cm långa. Ju längre de är ju högre rang har de.

NÄR TERRAKOTTAARMÉN UPPTÄCKTES var år 1974 då en bonde skulle gräva en brunn. Detta blev ett av 1900-talets största fynd. Varje lerfigur är unik och har ett speciellt ansiktsdrag, man tror därför att varje staty

ska efterlikna riktiga soldater. Från början var även statyerna målade men nu är färgen försvunnen.

GRAVHÖGEN DÄR KEJSAREN finns begravd ligger några kilometer ifrån Terrakottaarmén och är ännu inte utgrävd. Men den beskrivs av historiken Sima Qian som en plats fylld av modeller av palats, paviljonger och tjänstelokaler. Graven är fylld av skatter som ädelstenar och kärl. Gula floden och andra vattendrag är avbildade i kvicksilver och flödade ut i en ocean

i miniatyr. I gravens tak var stjärnhimlen avbildad med ljus av olja. Förutom de 8 000 soldaterna som Terrakottaarmén består av finns även 130 vagnar med 520 draghästar plus 150 kavallerihästar. Det mesta av armén är dock fortfarande begravd och endast en del går att beskåda av allmänheten. När graven hittades var nästan alla figurer förstörda och det sägs att endast en staty var hel. Detta ledde till ett enormt restaureringsarbete.

DET SÄGS ATT bonden som hittade armén numera är förmögen och trots att han varken kan läsa eller skriva så har han lärt sig skriva sitt namn för att kunna signera böcker på platsen där armén finns.

TEXT Camilla Spånberg
FOTO Mai Do

Den Förbjudna staden

Mitt i centrala Peking breder ett stort område med jättelika hus ut sig. Runt omkring löper en mur, samt delar av en gammal vattenfylld vallgrav. Området byggdes av kejsare Yongles år 1420.

KEJSARE YONGLES VILLE bygga ett palatsområde, som endast var tillgängligt för kejsarfamiljen och hans hov. Kejsarfamiljen var stor, då Yongles hade ungefär 3 000 fruar därför behövdes många rum. Palatset har 9 999,5 rum, då 10 000 hade varit att förolämpa himlen eftersom ett palats med 10 000 kunde bara existera i himlen. Palatset tog 15 år att bygga och stod klart 1420.

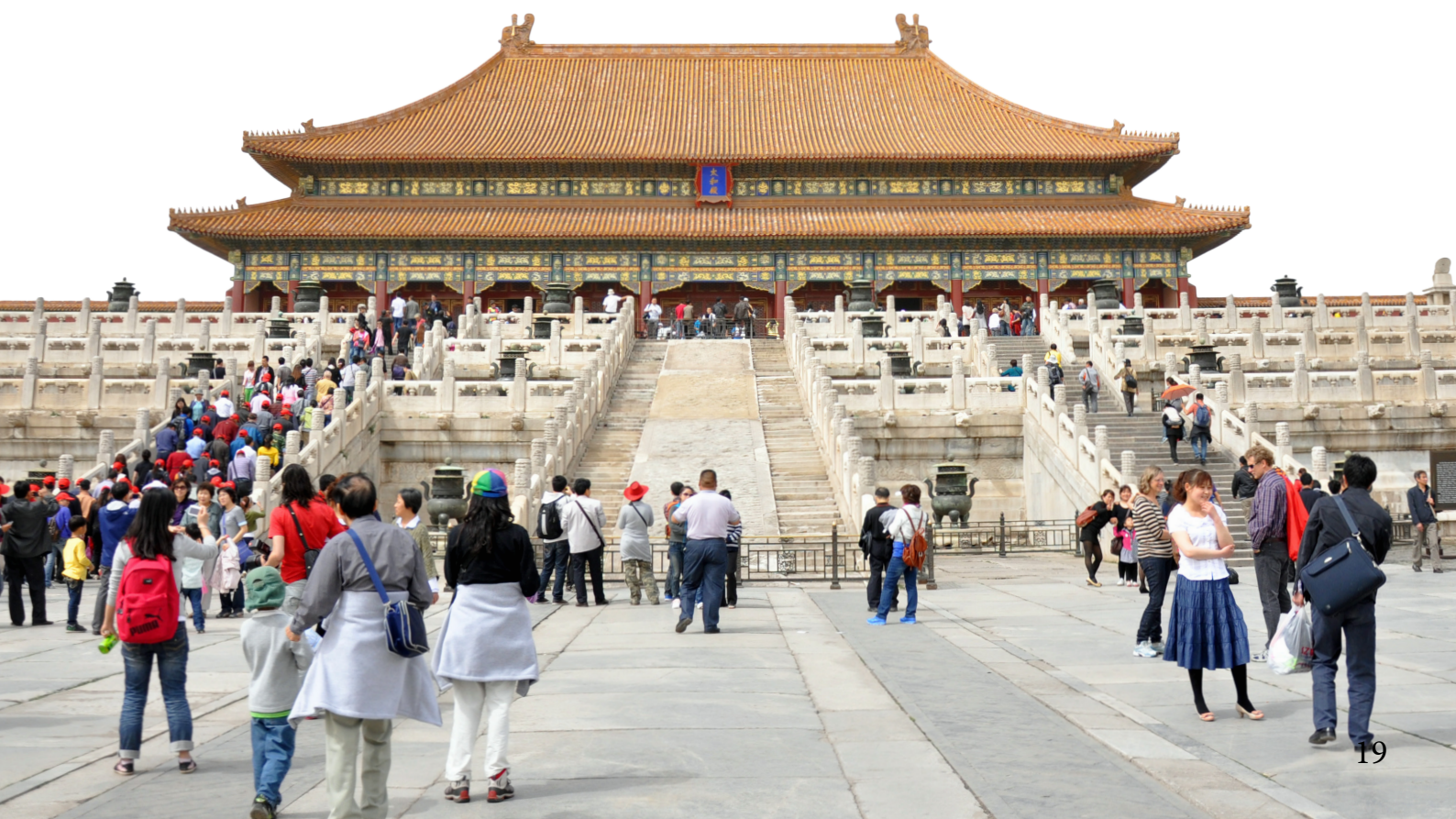
DET FINNS TRE ingångar till palatset. Huvudingången kallas för himmelska fridens port, och därefter måste man passera två portar innan man är inne på palatsområdet. Runt

om området finns det vaktorn utplacerade för största säkerhet. När palatset byggdes lades 15 lager med sten på torget för att skydda från att någon skulle gräva sig in. Det fanns även träd planterade på torget, men när de växte sig höga högg kejsaren ner dem. Anledningen till det var att han var rädd för bakhåll. Därför finns varken gräs, buskar eller träd där idag, endast ett stort torg med stenunderlag.

FÖRBJUDNA STADEN ÄR världens största kejsarliga palats och är utan tvekan också en av världens främsta sevärdheter. Idag är un-

gefär en tredjedel av den Förbjudna staden öppen för besökare. Vanligtvis går en tur från söder till norr, med de stora byggnaderna i början av besöket, men det går också bra att börja bakifrån med Kolberget, för att sedan gå in genom den norra porten. Då går man mot turistströmmen istället för med den. När det är mycket turister är bakvägen att rekommendera.

TEXT Emilia Fredriksson
FOTO Sandra Dahlberg

Sommarpalatset

Sevärdheterna är i Kina är oftast många och Kinas huvudstad Peking är inget undantag, där finns många guldgruv att välja mellan. Ett utav dessa är Sommarpalatset, även kallat The Summer Palace på engelska samt Yíhé Yuán på kinesiska. En 2,9 km² stor park runt en stor sjö med diverse palats, broar och många andra antika byggnader helt i enlighet med Kinas klassiska arkitektur.

SOMMARPALATSET BYGGDES URSPRUNGLIGEN år 1200 under Jindynastin men har sedan år 1644 tjänat som en lyxig park dit kejsarfamiljerna kunde åka och spendera sommaren. Efter att den siste kejsaren störtats år 1911 öppnades parken för allmänheten. År 1998 sattes Sommarpalatset upp på UNESCO:s världsarvslista.

DEN STÖRSTA DELEN av sommarpalatset består av sjön Kunming, som skapades för hand av 10 000 arbetare genom att utöka ett existerande vattenområde. Tanken var att de ville få den att likna Västra sjön i Hangzhou som är känd för sina vackra vyer. Kunmingsjön tar upp cirka tre fjärdedelar av parkens yta och är väldigt grund, med ett medeldjup på ca 1,5 meter.

ÖVER SJÖN TILL ön Nanhu går en lång bro som kallas *17 bågars bro* på svenska, på broräcket finns 544 lejonskulpturer i olika poser och är gjord helt i marmor.

MARMOR ÄR EN återkommande del i parken, i sjön Kunming ligger nämligen en stor båt gjord helt i marmor som byggdes av kejsaren för att kunna visa sin makt inför eventuella motståndare, detta genom illusionen att en båt i marmor kunde flyta. Andra kända delar av Sommarpalatset är *Molnskingrande huset*, *Tornet för Buddhistisk dygd*, *Sozhougatan*, *Långa korridoren*, *Eviga paviljongen* och *Jadebältsbron*.

LÅNGA KORRIDOREN BYGGDES främst för att kejsaren skulle kunna promenera utomhus i vilket väderlag som helst. Den 700 meter långa gångvägen är nämligen täckt av tak i trä som skyddade kejsaren mot både solsken och regn. Hela korridoren är täckt av 14 000 olika målningar, som sägs vara väldigt vackra.

DET ÄR INTE en slump att Sommarpalatset är en av de största sevärdheterna i Peking, man kan lätt bli överväldigad av de vackra vyerna i parken, och det är lätt att spendera en hel dag genom att bara gå runt sjön och njuta, helst en varm sommardag med solen skinandes genom paviljongerna.

TEXT & FOTO Pernilla Ingelsbo

Det kinesiska nyåret

Det Kinesiska nyåret är glädjens, familjens och matens högtid. Det är årets viktigaste högtid då 10-tals miljoner människor vallfärdar hem till sina familjer. Det är även inledningen på en ljusare tid och kallas för vårfestivalen.

DET KINESISKA NYÅRET inträffar inte på samma datum som vårt nyår, inte heller på samma datum som det gjorde året innan. Enligt den kinesiska kalendern räknas en månad som ett månvarv, det är därför nyåret inte är på samma datum varje år. Det inträffar den andra nymånen efter vintersolståndet, någon gång mellan 21 januari till 19 februari.

I KINA HAR man inte något "är ett" vilket leder till att man inte kan säga vilket år det är just nu. Utanför Kina så finns dock en del teorier om vilket år det är. Enligt de flesta teorier räknar man utifrån *den gule kejsaren*, då tror man att det är antingen år 4648, 4708, eller 4709. I det vardagliga livet så använder dock kineserna samma kalender som vi, den *gregorianska kalendern*.

MÅNGA KINESER JOBBAR inte på samma ort som de har sin familj och vänner. De jobbar ofta långt hemifrån, i någon större stad för

att kunna tjäna pengar. Nyår är oftast enda gången på hela året som många har semester och kan åka hem, d.v.s. vårfestivalen. Detta skapar en massutvandring från de större städerna till byar och mindre städer.

DEN 28 DEN 12:e månaden alltså två dagar innan nyår så brukar man städa huset väldigt noggrant. Eftersom det sägs att man städar bort förra årets olycka då. Under nyår så äter man väldigt mycket mat, mattraditioner skiljer sig från familj till familj men man kan oftast hitta någon form av fiskrätt på bordet. Fisk lagas ofta under denna högtid eftersom att kineserna har samma uttal för ordet "fisk" (yú) som de har för "överflöd". Andra rätter som ofta finns med är nudlar, dumplings, tarocake och yusheng. Yusheng är en sallad gjord på rå fisk och det sägs att om du äter det så får du tur under det kommande året.

TEXT Michael Choudhry
ILLUSTRATIONER Mai Do

Hanfu

Den kinesiska folkdräkten

Kinesernas folkdräkt kallas "hanfu" (汉服). Ordet hanfu kommer från The book of Han (kineserna), som lyder: "Then many came to the Court to pay homage and were delighted at the clothing style of the Han". Hanfu är en slags silkesrock och det finns en mängd variationer på hanfu, hur den ser ut beror ofta på vilken status man själv har i samhället och vilken region man kommer ifrån.

DEN KINESISKA FOLKDRÄKTEN har en historia som sträcker sig över tre millenier, den första hanfun var gjord av oförstörbart silke, dräkten utvecklades sedan under Shang dynastin (1600-1000 f.Kr). Under den tiden hade man en yi, som betyder överdel, en knälång tunika och en ankellång kjol som kallas för chang. Kläderna var oftast gröna då man på den tiden inte visste så mycket om hur man färgar tyger.

UNDER ZHOUDYNASTIN Började man skilja på de olika dräkterna för att visa sin status. Ju mer brodyrer desto högre rang. Andra mer diskreta olikheter var t.ex. hur lång kjolen var eller hur vid änden på ärmen var. Det var även under Zhoudynastin man började bära yin omlott, med högersidan underst. Även shenyin introducerades, som liknar en lång morgonrock.

FRÅN BÖRJAN VAR hanfun väldigt enkel, rena linjer och skärningar och väldigt neutrala. Både kvinnor och män bar liknande dräkter. Men som allt annat utvecklades den, män bar oftast byxor och kvinnor oftast kjol. Kvinnornas kläder syddes för att följa kroppens form bättre och bälten knöts åt i midjan för att framhäva figuren ännu mer.

EN TRADITIONELL HANFU består av två eller tre lager med kläder. Första lagret kallas zhongyi (中衣), det är en enkel tröja och byxa, de är oftast gjorda av bomull eller silke. Andra lagret är oftast huvudlagret och består av en jacka eller rock som stängs där fram. Det tredje lagret är valbart och det består också av en jacka eller rock som knäpps eller knyts där fram. På fötterna har man vita strumpor och svarta skor med vit sula.

XUANDUAN ÄR DEN mest formella hanfun en vanlig kines kan bära. Överdelen är mörkblå med långa ärmor och sträcker sig till knäna. Nederdelen består av en röd kjol. I midjebältet har man en så kallad bixi i rött. En bixi är en tygpanel. Vissa kompletterar dräkten med jade-smycken eller trädetaljer.

NUFÖRTIDEN BÄR MAN folkdräkten under festivaler eller andra speciella historiska tillfällen. Om man som turist vill köpa en förenklad hanfu, så finns de på de flesta turistmarknaderna.

TEXT Fiona Kwan
FOTO Mai Do

Yi (衣): En överdel som bärs av både män och kvinnor.

Pao (袍): Ett plagg som täcker hela kroppen, som endast bärs av män.

Ru (襦): Tröja

Shan (衫): Öppen jacka eller tröja som bärs över yin.

Qun (裙) eller chang (裳): Kjöl för både män och kvinnor

Ku (褲): Byxor

Jin (巾): Hatt för arbetarklassens män.

Guan (冠): Hatt för medelklassens män.

Putou (幘頭): Hatt för akademiker och officiella.

Ji (笄): Det vanligaste hårsmycket för kvinnor.

Det kinesiska språket

SPRÅKET SOM TALAS i Kina skiljer sig väldigt mycket beroende på var i landet man befinner sig. Majoriteten av befolkningen talar *mandarin* som även kallas för standard eller rikskinesiska. Det är denna dialekt som vi brukar syfta på när vi talar om kinesiska. Det är också denna dialekt som de flesta barnen får lära sig i skolan och som används i TV och radio.

ANDRA DIALEKTER SOM TALAS är exempelvis *wu, xiang, keija, min, gan* och *kantonesiska*. Alla dialekter tillhör den sinotibetanska språkfamiljen. Skillnaderna mellan de olika dialekterna är dock på vissa håll så stora att kineserna har svårt att förstå varandra.

KINESISKAN ÄR ETT tonspråk som innehåller fyra olika toner, till skillnad från svenskans två toner. Det finns en *hög ton* (ā), en *stigande* (á), en *fallande* (à) och en *fallande-stigande* (ǎ). Dessutom finns också en obetonad neutral ton. Uttalet är mycket viktigt eftersom de olika tonaccenterna påverkar ordets betydelse. Ordet "ma" kan exempelvis betyda "mamma", "hampa", "häst" eller "att skälla på" beroende på hur man betonar

det. Dessutom används det sist i en mening när man ställer en fråga. Det förekommer också en mängd olika sche-ljud, som för en ickekines kan vara svåra att uttala.

SKRIFTSPRÅKET ÄR UPPBYGGT av tusentals olika tecken. Varje tecken står för ett ord eller en orddel. Trots stora skillnader i det talade språket använder kineserna ett gemensamt skriftspråk. Det finns dock två versioner: *traditionell kinesiska* och *förenklad kinesiska*. Traditionell kinesiska används i Taiwan, Hong Kong och Macao medans förenklad kinesiska används på Kinas fastland och i Singapore.

MAN KAN ÖVERSÄTTA det kinesiska språket till västerländska bokstäver med hjälp av transkriptionssystemet *pinyin*. Med hjälp av pinyin, som ordagrant betyder "stava ljud", kan man se hur ett kinesiskt tecken ska uttalas.

TEXT Ellinor Brusback
FOTO Hannah Andersson

ORDLISTA

God dag = nǐ hǎo 你好

Hur mår du? = nǐ hǎo mā? 你好吗

Jag mår bra = wǒ hěn hǎo 我很好

Ursäkta = duìbùqǐ 对不起

Tack = xièxiè 谢谢

Hur mycket kostar det? = duōshǎo qián? 多少钱

Jag är svensk = wǒ shì ruìdiǎn 我是瑞典

Adjö = zài jiàn 再煎

VISSTE DU ATT...

...FÖR ATT KUNNA LÄSA EN DAGSTIDNING I KINA BEHÖVER MAN KUNNA 2000-3000 TECKEN.

...STANDARDKINESISKA (MANDARIN) ÄR OCKSÅ OFFICIELLT SPRÅK I TAIWAN OCH SINGAPORE.

...MANDARIN ÄR VÄRLDENS MEST TALADE SPRÅK OM MAN GÅR EFTER MODERSMÅL. (CA 900 MILJONER!)

Kinesisk Kalligrafi

Streckordningen är väldigt viktig, även att skriva åt rätt håll. Självastecknen ska skrivas uppifrån och ner, vänster till höger. Det finns åtta grundstreck inom den kinesiska kalligrafen:

平

Dian (Punkt)

十

Heng (Horisontellt streck)

中

Shu (Vertikalt streck)

人

Pie (Vänsterfallande streck)

人

Na (Högerfallande streck)

才

Tiao (Stigande streck)

于 刀 场 那 心 儿 代

Zhe (böjt streck)

中 字 么 母

Gou (krok)

Kalligrafi är en skönskrift, konsten att skriva vackert. Det kinesiska ordet är "shufa" och består av tecknen för bok/lag och metod/sätt. Ända sedan Handynastin för ca 2 000 år sedan har kalligrafen haft en stark ställning; ett av en lärd persons fyra måsten i det gamla Kina.

I DEN TRADITIONELLA kalligrafen används en pensel, helst av djurhår och av spetsig form, med bläck på rispapper. Det allra äldsta bläcket var sammanpressat och fick skrapas mot en sten och sedan blandas med några droppar vatten. Man använder speciella stenar till detta, bläcksten eller slipsten. Pappret får inte vara för blankt, det måste ha rätt yta och lagom mycket uppsugningsförmåga för att få fram ett så bra resultat som möjligt.

NÅGOT VÄRT ATT TÄNKA på när man skriver kalligrafi är att använda rätt färg. Om man skriver med någon annan färg än svart, t.ex. rött, kan det ibland bli helt fel. Rött bläck kan nämligen betyda att man vill säga upp bekantskapen och används ofta när någon ska avskedas.

TEXT Helene Rydén

FOTO Axel Gyllensvaan

ILLUSTRATIONER Sandra Dahlberg

FÖR ATT SPELA BEHÖVER DU:

- ETT BRÄDE SOM BESTÅR AV 19 VERTIKALA OCH 19 HORIZONTELLA LINJER.
- ETT TIOTAL VITA STENAR
- ETT TIOTAL SVARTA STENAR.

Weiqi - Kinesiskt brädspel

Ut med gatorna kan man se folk som samlats runt ett bord med en kortlek, ett briccspel eller ett brädspel. Det är högsta koncentration mellan skratten och det verkar trevligt och spännande.

ATT SPELA SPEL är ett sätt att tänka på annat än vardagen och samtidigt gnugga sina geniknölar för att bygga upp sitt intellekt. Ett av spelen som sägs göra dig smartare är weiqi och är väldigt populärt i Kina. Spelet har på senaste tiden även spridit sig till resten av världen, där det kallas Go.

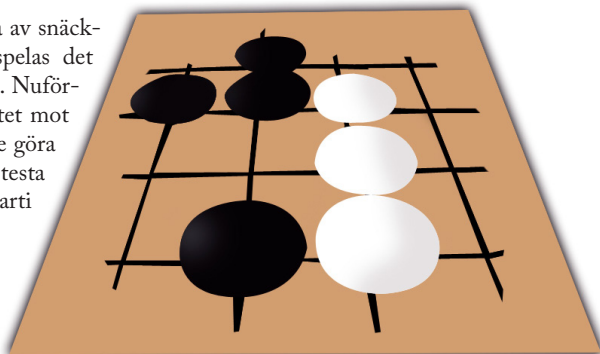
ATT LÄRA SIG reglerna i weiqi sägs ta fem minuter, men att lära sig bemästra det tar en livstid. Detta kinesiska brädspel har spelats i flera tusen år, och är det äldsta spelet i världen som alltid spelats med samma regler. I den kinesiska kulturen är spelet djupt rotat. I det gamla Kina under Tang-dynastin var spelet en av de färdigheter en bildad person var tvungen att kunna behärska. Man vet inte hur spelet uppkom, men det finns många myter. En av dessa är att kejsare Yao som levde för 4 000 år sedan, skapade det som en sysselsättning för sin son, men man vet inte säkert hur gammalt spelet egentligen är. Ordet weiqi betyder på

kinesiska "spelet om att ringa in" och man är två spelare med antingen de svarta stenarna eller de vita. Det går ut på att erövra så stor yta på brädet som möjligt och när ingen av spelarna kan förbättra sin position är spelet slut och den med störst område vinner. Det kan verka simpelt men om man ska bli bra på det gäller det att vara smart och alltid ligga steget före.

FÖRR I TIDEN var stenarna gjorda av snäckskal och skiffersten och idag spelas det ofta med glasstenar p.g.a. priset. Nuförtiden kan man även spela på nätet mot andra weiqi-spelare. Så varför inte göra som otaliga andra redan gjort, testa intellektet och ha roligt i ett parti weiqi.

TEXT Mattias Burenby
FOTO Sandra Dahlberg

ILLUSTRATIONER Sandra Dahlberg

Jättepandan

Jättepandan är mest känd som symbol för Världsnaturfonden men den är också en nationalsymbol för Kina. Officiella uppgifter säger att det finns mindre än 1 600 vilda individer i hemlandet Kina, vilket gör arten extremt utrotningshotad. Trots att den jagas för sin päls och har en minskande yta att leva på så verkar det ändå finnas ljusa framtidsutsikter för Jättepandan.

JÄTTEPANDAN LEVER IDAG i Kina men har tidigare funnits i även andra delar av östra Asien. Den kan också ha funnits längre västerut, men utbredningsområdet har krympt på grund av människans verksamhet och andra förändringar. Planer finns på att flytta hela byar så att pandan får mer plats att röra sig på. Området den lever i har idag en storlek av 5 900 kvadratkilometer som utgörs av subtropiska bergssluttningar, raviner och dalar med mycket tät skog.

VISSA FORSKARE TROR att det finns individer som inte är upptäckta än och bedömer att populationen kan ligga mellan 2 000 och 3 000 vilda individer istället för de 1 600 som det finns uppgifter på. Stora ansträngningar görs för att rädda Jättepandan och utöver de som lever fritt så hålls 266 individer i fångenskap, varav 239 i Kina och 27 i

utländska anläggningar. Trots att den fångas för goda ändamål så har väldigt få Jättepandor fötts i fångenskap.

JÄTTEPANDAN FÅNGAS TYVÄRR även av andra anledningar än att användas på djurparker eller i forskningssyfte. Tidigare har man trots att vildhundar, förökningsproblem eller bambublooming har varit de största problemen för Jättepandan. Det har dock visat sig att tillsammans med det minskande utbredningsområdet, så är tjuvskytten den största boven. All jakt är förbjuden och kan leda till dödsstraff men eftersom det fortfarande finns stora pengar att tjäna fortgår jakten.

GÄVOR I FORM av pandabjörnar har varit ett sätt för Kina att förbättra sina relationer med stater i Västvärlden. Dessa kulturella

utbyten blev en viktig faktor i diplomatin mellan Kina och västliga stater och fick beteckningen "pandadiplomati". En av de första individerna skänktes 1972 av Kinas dåvarande ledare Mao Zedong till den amerikanska presidenten Richard Nixon. Mellan 1958 och 1982 gavs 23 pandor bort till nio stater. Efter 1984 var pandor inte längre gåvor utan bara förläningar över tio år.

FÖRUTOM ATT VARA Världsnaturfondens symbol så har Jättepandan på senare tid använts av Kina som symbol för landet. Den utgjorde även en av de fem maskotarna som användes vid de olympiska sommarspelen 2008 i Peking. Om man vill se Jättepandan mer än i en symbol så finns den närmsta individen att se på Berlin Zoo i Tyskland. Hannen Bao Bao lever där sedan 25 år och är den äldsta nu levande Jättepandan i fångenskap.

TEXT Daniel Hagelin

FOTO Michael Choudry

ILLUSTRATION Regina Isacson

FENIX möter DRAKE

Fenixfågeln och draken är två mytologiska varelser som återfinns i både den västerländska och i den österländska kulturen. I öst har dessa formats till starka symboler och fått helt andra betydelser än de vi är vana vid i väst.

DEN DRAKE SOM vi i västvärlden känner till skiljer sig mycket mot den kinesiska draken. Vi ser den som ett ont eldsprutande vidunder medan drakar i Kina, även kallad long, är godsinta varelser med magiska krafter. Drakarna fungerar också som symboler där deras främsta betydelse är manlighet.

DEN VÄSTERLÄNDSKA FENIXFÅGELN är en mytologisk fågel med eld som återuppstår ur askan. I öst har fenixfågeln en helt annan betydelse. Fenixfågeln, eller feng huang som den kallas på kinesiska, var mytologiska fåglar i Ostasien som regerade över andra fåglar. Det är den mest respekterade legendariska varelsen näst efter draken. Hanarna kallas feng och honorna huang. Modern tid har gjort så att de inte skiljer på kön längre. Numera ses feng och huang ihopsatta till en enda kvinnlig enhet där fågeln istället kopplas ihop med sin manliga motsvarighet i draken.

DEN KINESISKA DRAKEN sägs ha ett kamelhuvud med demonögon, oxöron och hjorthorn. Den har också ormhals, karpfjäll, tigertassar, örnklor och hästman. I stället för att spruta eld som den västerländska draken, andas den kinesiska draken moln och dimma. Long sägs även ha sitt bo i vattendrag och varje flod, sjö eller hav hade sin egen skyddsdrake. De kan visa sig genom vattentromber och tornados men även gestalta sig som människor för att smidigt kunna förflytta sig. Drakarna är helt vinglösa men kan ändå flyga och sägs umgås med kosmos alla gudar som använder dem som riddjur.

ENLIGT VISSA KÄLLOR skulle den mytomspunna fenixfågeln ha haft sitt ursprung i en

störväxt fågel som påminde om strutsen och som levde i Kina under förhistorisk tid. Andra källor tyder på att utseendet på fågeln påminner om en påfågel men enligt legenden är den avsevärt större. Dessutom förenas flera olika fåglars egenskaper i varelsen och den anses därför vara överordnad alla vingburna djur. I skriften Erya, den äldsta kinesiska ordboken eller encyklopedin, beskrivs feng huangs utseende likna mytdjuret Qilin. Fenixen består av delar från flera olika djur, inte bara fåglar. Exempelvis har den en tupps näbb, en svalas ansikte, en orms hals, gåsens bröst, en sköldpaddas ryggsköld, en hjorts ben och en fisks stjärt.

DRAKEN ÄR ETT sagodjur och en förklaring till dess uppkomst är att man för tusentals år sedan hittat dinosaurieskelett som folk sedan skapat sagor utifrån. Draken har under dess långa livstid betytt mycket för kineser. Förr i tiden var den dock en betydligt starkare symbol än vad den är nu.

FENG HUANG REPRESENTERADE makt som sänts från himmelen till kejsarinnan. Om en fenixfågel hade använts för att dekorera ett hus symboliserade det att det var lojala och ärliga människor som bodde där. Feng huang stannar bara när härskaren är utan mörker och korruption.

ÄN IDAG FÖREKOMMER draken på fester i Kina och long dyker ofta upp som en figur gestaltad av en dansare. Under det kinesiska nyåret hyllar man vårens ankomst med olika drakdanser.

FENIXFÅGELN HAR LÄNGE används som utsmyckning av kvinnors plagg och smycken.

Från det antika kan man se fenixfåglar som dekorationer på t ex kejsarinnornas kronor och idag används fågeln i mönster på tyg till brudklänningar.

ENLIGT KINESISK FILOSOFI finns det två motpolskrafter i universum – yin och yang, där Yin står för det kvinnliga och representeras av den odödliga fågeln fenix. Yang står för det manliga, som representeras av draken. Detta användes i det kejserliga hovet, då fenix och draken tillsammans bildar en symbol för lyckliga relationer mellan man och kvinna. Kejsaren använde just draken som maktsymbol och kejsarinnan symboliserades av fenixen.

I KINESISKA FAMILJER är feng eller feng huang ett vanligt förnamn för kinesiska flickor, likt draken också används i pojkars namn. Barn är alltid en välsignelse i kinesiska familjer och tvillingar en sådan i dubbel bemärkelse. Om någon är så lyckligt lottad att den på en och samma gång får både ett gosse- och ett flickebarn betyder detta speciell välsignelse för hela släkten. Dessa barn nämner man feng bao eller drake-fenix-tvillingar.

ÄNNU IDAG LEVER fenixfågeln och draken vidare som mytologiska sagodjur, även om de är numera är mera sällsynta. Det är inte ofta man får syn på varken fenixfågeln, draken eller någon av de andra sagofigurer från den kinesiska mytologin. Existerar gör de ändå, sedan tusentals år tillbaka och antagligen ännu i tusentals år framöver.

TEXT Sandra Dahlberg och Jesper Georgsson

FOTO Sandra Dahlberg

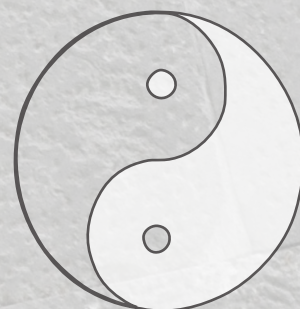
ILLUSTRATIONER Regina Isacson

YIN OCH YANG symboliserar många olika aspekter av vårt universum och har använts av kinesiska filosofer för att förklara människors känslor, karaktärer och beteenden. Yin karakteriseras som långsam, mjuk, diffus och passiv. Andra ord som platsar hos yin är kyla och väta. Den har anknytning till vatten, jord, månen, kvinnlighet och natten. Yang, däremot står för det motsatta: snabb, hård, fast, fokuserad, varm, torr och aggressiv. Den förknippas med eld, himmel, sol, manlighet och dagtid. När antingen Yin eller Yangs energi dominerar uppstår en obalans som medför motgångar.

DE FLESTA NATURKRAFTERNA kan brytas ner till Yin- och Yangelement. Krafterna står sällan stilla utan är oftare i rörelse. I det praktiska livet ingår Yin och Yang i många av de förändringar som sker i våra vardagscykler. När du kokar upp vatten, så är det kalla vattnet Yin som medan det kokas upp och omvandlas till ånga blir Yang. Även om man separerar Yin och Yang så är de lika betydelsefulla, och det är viktigt att hålla en balans mellan de två.

PRINCIPEN OM YIN och Yang är representerad i taoismen av Taijitudiagram. Termen används ofta för att symbolisera den enkla "delade cirkeln", men kan hänvisa till någon av de andra schematiska diagrammen som representerar dessa principer. Liknande symboler har också förekommit i andra kulturer, till exempel i keltisk konst och i romerska sköldsymboler.

Tiger

Du är spännande och modig som person, stor personlighet och charm. Du har bestämda åsikter och en stark vilja. Du har en stor iver och sätter dig lätt in i det du gör, det kan göra så att du får ovänner om du inte är försiktig.

Kanin

Du tycker om lugn och ro och prioriterar ett harmoniskt liv. Du tycker inte om konflikter men är bra på att lösa dem. Hög moral är viktigt för dig.

Drake

Du är målmedveten och sätter höga mål för dig själv. Du gör allt för att uppfylla dina mål, även om de kan verka uppnåeliga. Du kan uppfattas som för tuff och inte tillräckligt samarbetsvillig.

Orm

Du är en tänkare med mycket kunskap då du tycker om att lära. Du tycker om stillhet och reflektion och uppfattas som vis men av andra för självgod.

Oxe

Du är en rolig och pålitlig vän, tålmodig. Du tycker om att arbeta hårt och har bra ledarskapsegenskaper. Som oxe kan du också uppfattas som väldigt bestämd.

Ratta

Du är aktiv, fantasifull och charmerande, full med tankeverksamhet och du får saker att hända. Du har en tendens att vara hetsig och alltför kritisk, du vill tjäna så mycket pengar som möjligt utan ansträngning.

Det kinesiska horoskopet

Har du koll på ditt kinesiska horoskop? I kinesisk astrologi är nämligen varje år förknippat med ett djur och ett element. Det finns tolv olika djur och fem olika element, en fullständig cykel är 60 år och därefter börjar det om igen. De tolv djuren kan ses i tabellen där man också kan se vilket djur just du tillhör, beroende på vilket år du är född.

DEN VÄSTERLÄNDSKA ASTROLOGIN är uppbyggd efter solens och stjärnornas rörelser där alla tolv månader har var sitt stjärntecken. I den kinesiska zodiaken utgår man istället ifrån måncykelns rörelser och istället för att varje månad har ett stjärntecken så är varje år tilldelat ett djur.

BEROENDE PÅ VILKET år man föds, och vilket djur det året har, så tros man få olika egenskaper, personligheter och öden. Anledningen till att just dessa djur används i det kinesiska horoskopet kommer från myten om Buddha. Han bjöd in alla djur i världen till en fest, men endast tolv djur anlände. För att visa sin tacksamhet valde han att döpa ett år efter varje djur i den ordning de anlände till festen. De tolv djuren kopplades sedan till element; metall, vatten, eld, trä och jord. Eftersom det

finns fem element så blir en cykel till 60 år när varje element har kopplats till alla djur.

FRÅN DEN 3 februari 2011 till den 22 januari 2012 är det kaninens år och elementet är metall. Metall har karaktär av Yin och ger betydelse som inåtvänd och energisamlande. Den är också förknippad med höst, väst och planeten Venus. Kaninens år kännetecknas av tur och självförverkligande. Kaninen tycker om att umgås och symboliserar vänskap. Året ger god chans till nya vänskaper som håller länge. Det kan även vara framgångsrikt att ta sig an nya utmaningar. Kaninen står också för elegans vilket betyder att mode och det som är vackert blir lite extra viktigt.

TEXT Sandra Ydeklew

ILLUSTRATION Regina Isacson

Häst

Du är en självständig och äventyrlig person som tycker om sport. Du håller ett högt tempo och uppfattas som jordnära men du kan sakna uthållighet och tålmodighet.

Get

Du är romantisk, snäll och omsorgsfull. Du är charmerande och trivs bäst i små sociala situationer, gärna om de innebär en middag för två med levande ljus.

Apa

Du har humor, energi och gör människorna i din omgivning lyckliga. Du har en skärpt hjärna och har god uthållighet. Du tycker att det är viktigt att omge dig med ärliga och pålitliga människor.

Tupp

Du har inte problem med att säga vad du tänker och är duktig på att organisera. Du är effektiv i jobb och är en bra resurs på ditt arbete.

Hund

Du är väldigt utåtriktad och delar gärna med dig av dina synpunkter. Du pratar gärna om samhällsfrågor, om vad som är rätt och fel.

Gris

Du är snäll, öppen och har en inre styrka. Du kan vara lite för intensiv och krävande men trots det så är grisen det mest attraktiva tecknet för kineserna, det ger mest tur.

Ratta	1936	1948	1960	1972	1984	1996	2008
Oxe	1937	1949	1961	1973	1985	1997	2009
Tiger	1938	1950	1962	1974	1986	1998	2010
Kanin	1939	1951	1963	1975	1987	1999	2011
Drake	1940	1952	1964	1976	1988	2000	2012
Orm	1941	1953	1965	1977	1989	2001	2013
Häst	1942	1954	1966	1978	1990	2002	2014
Get	1943	1955	1967	1979	1991	2003	2015
Apa	1944	1956	1968	1980	1992	2004	2016
Tupp	1945	1957	1969	1981	1993	2005	2017
Hund	1946	1958	1970	1982	1994	2006	2018
Gris	1947	1959	1971	1983	1995	2007	2019

★

					8			5
	5		6		3	8		
	6						2	
		4		9			1	2
8			1			3		
		7		6			9	
9				7	4			
	8	6					7	
1						2		

★★

				9	8	7	6		
									1
	7	3							
2		8		6	9				
				5	1	7			
5			8	3					
	9		3				4		
	5			7			1	2	
			6	9			8		

Prova på sudoku

Sudoku är ett sifferpussel indelat i 9x9 boxar eller rutor där man använder sig av siffrorna 1-9. Ingen siffra får förekomma mer än en gång per rad, kolumn eller box.

Lycka till!

